

5. Боровик І. О., Корильчук Н. І., Творко В. М. Комунікація в медичній галузі: проблеми та підходи. Організація охорони здоров'я. Оригінальне дослідження.
6. Орду К. С. Дис. Орду К. С. Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів у професійній підготовці : дис. ... д-ра філософії : 015 «Професійна освіта». Одеса, 2021. 318 с.
7. Tabachnikov O.Ju., Abdrjahimova S.B. Osnovy klinichnoi' psihologii' (navchal'nyj posibnyk). Donetsk: Donbass; 2006.

КЛЕШНЯ Ганна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Державного університету «Київський авіаційний інститут», м. Київ

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ОСВІТНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Динаміка сучасних складних культуротворчих процесів змушує виокремлювати освіту, як найсприятливіше середовище, що створює можливості для адаптації людини в умовах інформаційного суспільства, її інкультурації – освоєння провідних технологій, ментальних візрів і стереотипів культурних смислів постсучасності.

Освіта постає як одна з форм міжнародної комунікації, що діє як дипломатія в глобалізованому просторі. Таке розуміння зумовлюється академічною мобільністю та застосуванням інформаційно комунікативних технологій в освітньому процесі. ІКТ забезпечують безперешкодну комунікацію з представниками ЗВО інших країн, пришвидшують процеси обміну інформацією, сприяють процесам соціалізації особистості, адаптації до нових умов тощо.

В середині 90-х років ХХ ст. в соціумі починає домінувати комунікативна (дискурсивна) парадигма, яка, на думку деяких філософів, репрезентує методологічний поворот від класичної парадигми філософії свідомості до посткласичної парадигми філософії комунікації. Ідеї філософії комунікації були закладені в практичній філософії, презентованій працями Карла-Отто Апеля, Юргена Габермаса, Дітріха Бьолера. Саме в комунікації як

дискурсивному середовищі, де виявляється практичний розум («здоровий глузд») людини, індивіди можуть спільно обговорювати, обґрунтовувати різноманітні норми та цінності співжиття, досягати взаєморозуміння. Отже, мовленнєво-комунікативна діяльність є конститутивною і щодо цілераціональної діяльності, і щодо пізнання об'єктивного світу [1, с. 3].

Концепт комунікації є одним із засадничих у освітній діяльності. Звісно, складно собі уявити освіту поза комунікацією. Засобом комунікації здійснюється передача знань, контролюється рівень та якість їхнього засвоєння тощо. Комунікація є умовою особистісного, індивідуального буття, яка визначає можливість існування та реалізації людської сутності. У комунікативних практиках реалізується не лише процес навчальної діяльності, а й відбувається розвиток і саморозвиток суб'єктів навчання.

Антропологічний вимір освітньої комунікації в інформаційному суспільстві розкриває, як змінюється навчання і передача знань в умовах, коли цифрові технології глибоко інтегровані в освітній процес. Ключовими аспектами антропологічних змін в освітній комунікації в інформаційному суспільстві є:

1. *Персоналізація навчання.* Освітня комунікація в інформаційному суспільстві стає гнучкішою і персоналізованою. Завдяки інформаційно-комунікативним технологіям та штучному інтелекту навчання може бути адаптоване під індивідуальні потреби студентів, враховуючи їхній рівень знань, інтереси та стиль навчання. Це повертає освітній процес до антропоцентричного підходу, коли фокус переноситься з загальних програм на унікальність кожного учня.

2. *Зміна ролі викладача.* Викладач в інформаційному суспільстві стає не лише носієм знань, але й наставником, модератором та координатором навчального процесу. Цей аспект підкреслює значення людського фактору в освіті, адже технології не можуть повністю замінити роль особистої комунікації та емоційної взаємодії в освітньому процесі.

3. *Цифрова культура і зміна соціальних навичок.* Уміння орієнтуватися в цифровому середовищі, критично мислити і відповідально використовувати інформацію — важливі соціальні навички, які розвиваються в сучасному навчанні. Освітня комунікація все більше враховує цифрову культуру та її вплив на формування особистості учня. Цифрова комунікація в освітньому процесі не лише забезпечує доступ до знань, але й впливає на формування цінностей, поведінку та світогляд молоді.

4. *Переосмислення соціалізації:* в умовах дистанційного навчання, що стало особливо актуальним під час пандемії, соціальні аспекти освіти зазнали суттєвих змін. Зміщення освітньої комунікації в онлайн середовище впливає на соціальну взаємодію і навички комунікації. Тобто, цей формат впливає на соціалізацію учнів, їхнє почуття приналежності до спільноти, здатність до співпраці та емоційне благополуччя.

5. *Формування нових ідентичностей:* цифрове середовище стимулює розвиток індивідуальної і колективної ідентичності учнів. Вони взаємодіють через соціальні мережі, освітні платформи, віртуальні класи, що дозволяє їм будувати власну цифрову ідентичність.

6. *Виклики та етичні аспекти:* широке використання цифрових технологій в освіті піднімає етичні питання, пов'язані з приватністю, доступом до даних, залежністю від екранів та інформаційним перевантаженням. Важливим також є баланс між технологічними можливостями і людськими потребами, підкреслюючи необхідність врахування етичних стандартів та розвитку критичного ставлення до технологій.

Однак, попри безумовно позитивні явища, які спостерігаємо у освітніх комунікаціях в інформаційному суспільстві, не можна обійти увагою і ті питання, які потребують окремого осмислення, як певні маркери антропологічного осмислення людини в інформаційному суспільстві.

Сучасний ринок праці сигналізує про дефіцит у випускників навчальних закладів базових технічних компетенцій, низькій рівень підготовки фахівців в певних галузях, що зокрема пов'язано з

вилученням з освітніх програм низки фундаментальних дисциплін. Ще одна важлива проблема, яку не завжди можна вирішити сучасними освітніми засобами, – це прогалина в соціальних або так званих м'яких навичках. Багато молодих фахівців просто не виправдовують очікувань роботодавців, коли справа доходить до ефективного спілкування, вирішення конфліктів або спільного вирішення проблем. Дослідження показують, що молоді люди можуть переоцінювати свою готовність вирішувати поставлені задачі. У дослідженні, проведеному Hart Research Associates зазначається, що, між тим, як молоді люди оцінюють свої навички, і тим, як їх оцінюють роботодавці, розбіжність складає більше ніж 30 відсотків визначених пунктів. Зокрема це пов'язано з явищем метакогнітивного спотворення, яке отримало назву «ефект Даннінга-Крюгера» (так званий ефект профана), що виникає у людей, які мають низький рівень компетенції в певній сфері, завдяки чому вони починають робити помилкові висновки і приймати невдалі рішення, але неможливість усвідомлювати свої помилки через неповноту знань, умінь і навичок приводить їх до хибного визначення рівня своїх компетенцій та завищеному уявленню про власні здібності.

Дослідники наголошують, що існує потреба у поверненні в освітні програми фундаментальних дисциплін природничо-наукового та гуманітарного спрямування, які формують наукову картину світу та надають підстави для самостійного критичного мислення та саморефлексії.

До того ж освітні заклади повинні будувати свою діяльність так, щоб у молодих людей вироблялися такі якості, як пунктуальність та відповідальність. Вони повинні навчитися управляти своїм гнівом і конфліктами, критично та творчо мислити тощо. Фактично проблема підготовки спеціаліста зміщається у площину осмислення сутності людини та особливостей її існування в інформаційному суспільстві. На жаль, освіта не завжди забезпечує підготовку людини до життя в нових умовах. Це значить, що сама освіта, освітній комунікативний процес і освітній простір потребують змін, які забезпечать їхню здатність бути адекватними до вимог не лише

сьогодення, але й майбуття. Отже, освітній комунікативний простір потребує осмислення через призму філософської антропології.

Підсумовуючи, зазначимо, що антропологічний вимір освітньої комунікації в інформаційному суспільстві зосереджується на вивченні того, як технології змінюють саму природу навчання, взаємодії та формування особистості. Він ставить на перший план людський аспект, підкреслюючи важливість цінностей, соціальної взаємодії, етичних норм і людської гідності, що залишаються важливими навіть в умовах цифрової трансформації освіти.

Список використаних джерел:

1. Апелъ К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки. *Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки : хрестоматія : навч. посіб.* Київ : Ваклер, 1996. С. 360–421.
2. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Київ: Лібра, 1999. 488 с.
3. Habermas J. *Between Facts and Norms. Contribution to a Discourse Theory of Law and Democracy.* Translated by William Rehg. Cambridge, Massachusetts : MIT Press, 1996. 674 p.